

MURAT GÜLSOY

Ressam Vasıf'ın
Gizli Aşklar
Tarihi

roman

2. BASKI

♥ can
çağdaş

MURAT GÜLSOY
RESSAM VASIF'IN
GİZLİ AŞKLAR TARİHİ

Can Çağdaş

Ressam Vasıf'ın Gizli Aşklar Tarihi, Murat Gülsoy

© 2023, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2023

2. basım: Nisan 2024, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Editör: Cem Alpan

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ, Mert Tokur

Mizanpaj: Emin Petek

Kapak resmi: Murat Gülsoy tarafından Midjourney yapay zekâ programı kullanılarak oluşturulmuştur.

Baskı ve cilt: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.

Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü-İstanbul

Sertifika No: 52098

ISBN 978-975-07-5957-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MURAT GÜLSOY
RESSAM VASIF'IN
GİZLİ AŞKLAR TARİHİ

BELGESEL ROMAN

♥can

Murat Gülsoy'un Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

- Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul*, 1999
Bu Kitabı Çalın, 2000
Âlemlerin Sürekliliği, 2002
Binbir Gece Mektupları, 2003
Büyübozumu, 2004
Bu Filmin Kötü Adamı Benim, 2004
Sevgilinin Geciken Ölümü, 2005
İstanbul'da Bir Merhamet Haftası, 2007
602. Gece, 2009
Karanlığın Aynasında, 2010
Tanrı Beni Görüyor mu? 2010
Baba, Oğul ve Kutsal Roman, 2012
Nisyan, 2013
Gölgeler ve Hayaller Şehrinde, 2014
Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet, 2016
Öyle Güzel Bir Yer ki, 2017
Ve Ateş Bizi Tüketiyor, 2019
Belirsiz Bir Anın Kıyısında, 2021
Diyaloglar (Ayfer Tunç'la birlikte), 2022

MURAT GÜLSOY, mühendislik ve psikoloji eğitimi gördü. 1993-2023 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştı. 2004-2021 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi'nin yayın kurulu başkanlığını ve 2015-2023 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesi Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Araştırma Merkezi'nin müdürlüğünü yaptı. 1992-2002 yılları arasında arkadaşlarıyla *Hayalet Gemi* dergisini çıkardığı günlerden bu yana akademisyenliğin yanı sıra edebiyatla ve sanatla ilişkisini profesyonel düzeyde sürdürdü. Çeşitli dillere çevrilen öykü ve romanları birçok ulusal ödüle layık görüldü. 2001 Sait Faik Hikâye Armağanı *Bu Kitabı Çalın* adlı kitabına, 2004 Yunus Nadi Roman Ödülü *Bu Filmin Kötü Adamı Benim*, 2013 Notre Dame de Sion Ödülü *Baba Oğul ve Kutsal Roman*, 2014 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü *Gölgeler ve Hayaller Şehrinde* adlı romanlarına verildi. 2003'ten beri yaratıcı yazarlık eğitimi vermekte; yaratıcı yazarlık üzerine kaleme aldığı *Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık* bu alanda önde gelen kitap olma özelliğini taşımaktadır.

www.muratgulsoyatolye.com / muratgulsoy.wordpress.com

Zeynep'e...

Sakın Gölgesi Olan Bir Şey Resmetme

Sabahları erken kalkarım. Güneşin doğuşunu mutlaka seyretmek isterim. Işık, daha çok ışık demiş ölümlerken şair. Goethe'ydi değil mi? Ben de ölümlerken öyle diyeceğim. *Licht mehr Licht*. Bu yaşıma geldim, şafak vaktine şaşırmadığım bir gün olmadı. Biliyor musunuz, hiçbir sabah bir diğerine benzemez. En kötü gecelerin sabahında bile semaya baktım, hayret ettim, her seferinde hayran oldum. Yeter ki açıklık bir yerde olayım, bir parça gökyüzü görünsün.

Bakın buradan manzara daha güzel görünüyor, tam karşımız eski İstanbul. Topkapı, Ayasofya, Sultanahmet. Biraz sağa baktınız mı Galata.

Bu sabah biraz sis vardı, şimdi dağıldı ama rengi kaldı. Hafif altın tozu serpilmiş gibi. Adeta geçmiş zamanların rüyası. Çocukluğumdan belli belirsiz hatıralar görünüp kayboldular. Hafıza acayip bir sinema makinesi, ama makinisti delinin teki, hangi hatıranın filmini oynatacağını tahmin etmek mümkün değil. Hani derler ya insan yaşlandıkça maziye daha iyi hatırlarmış diye, şaşıracağsınız ama bende öyle olmadı, yani henüz olmadı. Belki de yeterince yaşlı değilim, ne dersiniz? Halen ilerde çizeceğim resimleri düşünüyorum. İleride...

...

...

Sabahları, en çok da sabahları düşünüyorum.

...

...

Gün ağarırken yavaş yavaş aydınlanan gökyüzü boş bir tuvaldir gözlerimin önünde... Bazen kasvetli kış günlerinde beton grisinin arasından sızan çinko beyazı bir ışık yol gösterir... İnatlaşırım o zaman, en kuvvetli kırmızı boylarımla girişirim resme! Bazen de tatlı turkuvaz bir renkle aydınlanır gün, buz mavisini çağırır, toz pembe, uçuk limon sarısını, o zaman oyunlar oynamak isterim, çocuklaşırım. Tabii bu sabah seansı çok uzun sürmez, güneş yükselir hâkimiyeti ele alır, hayat başlar, insanlarda bir telaş, bende ise bir heyecan. Bir an önce çizmeye başlamak isterim. Ama hep ertelerim. Bu huy rahmetli babamdan miras. Her şeyi ertelerdi. Adam sen de acelemiz ne? Hayattaki düsturu buydu. Eh tabii paşa babasının sevgili küçük oğlu olmasının da bunda payı var. Her şeyi geç yapmış hayatta. Geç yürümüş, geç konuşmuş, her şey geç. Evlenmek de buna dahil. Kırk yaşında dünya evine girdiğinde akranları çoktan torun torba sahibi olmuşlar, öyle anlatılırdı. Ailede onun gibi biri daha yok. Misal büyük ağabeyi Ali Salih Paşa. O cephe senin bu cephe benim memlekette savaşmadığı yer, çizmesinin değmediği vilayet kalmamış. Ortanca ağabey askerî hekim, o da öyle. Üstelik de ressam, Tevfik Rüstem. Benim ilk hocam oydu. Yazın sık sık Çamlıca'daki köşke gelir, öğlene kadar kameriyede resim yapardı. Ben gözümü açtım onu gördüm. Onun boyları, fırçaları, kutuları bana esrarengiz bir dünyanın büyümlü aletleri gibi görünürdü.

İşte en çok gözümün önünde canlanan bu kameriyedir.

Üzerini morsalkımların sardığı ahşap bir bibloydu adeta. Nisan-mayıs aylarında altında durmak ne mümkün? Kokusundan sarhoş olurdu insan. Amcam pek severdi bu mekânı, şövaesini kurar, masanın üzerine boyalarını, paletini, fırçalarını dizer, piposunu tüttürerek manzara resimleri çalışırdı. Yokluğunda bile kameriye kendine has havasıyla amcamı hatırlatırdı. Sık sık oturduğumuz o masada bir-iki boya lekesi gördüğümde ne kadar sevindiğimi düşünüyorum da... İnsan tuhaf bir varlık, neye neden nasıl bağlandığı hiç belli olmuyor. Onun gelişyle kameriye, köşk, bütün Çamlıca başka bir hüviyete bürünürdü. Ben hem resim yapılacak diye hem de amcamın Hacı Bekir'den getirmeyi âdet edindiği akide şekerlerine kavuşacağım diye sevinirdim. Rüstem Amcamın resim yaptığını gören Huriye Kalfa bir yandan uğursuzluk gelecek diye söylenir bir yandan da acayip, dehşetli hikâyeler anlatırdı. Muhtemelen korkularıyla mücadele etmenin bir yolu olarak bellemiştir bu korkutma işini. Birini korkutabilirsiniz korkunun iplerini bir müddet ele geçirdiğinizi zannedersiniz.

Başka bir devirdi tabii, insanları da bambaşkaydı, 1890'lardan bahsediyorum. Şimdi siz 1967 senesinde her şeyi farklı bir gözle görüyorsunuz, neredeyse 21. asra gireceğiz, ben görmem gerçi... O zamanların zihniyeti, nasıl desem, çok eski inançların tortusunu ihtiva ediyordu. Huriye Kalfa'nın korkularının sebebi belli, bizim dinde tasvirin men edilmesi... Ama o zamanlar ben pek küçüğüm, neyin ne olduğunu idrak edemiyorum kolay kolay. Zihnim henüz kendi şahsiyetini eline almış değil, kimin yanına giderse onun ikliminde çiçekleniyor.

Birkaç defa sormuştum amcama, resim yapmak günah mı diye. Her seferinde başka şeyler söylemişti. Belki pedagojik bir itiyatla seçiyordu kelimelerini belki de de-

gişen haletiruhiyesine göre veriyordu o cevapları. Çoğunu unuttum ama bir tanesini hatırlıyorum. Yaptığı resmi önüme koyup, bak, demişti, ne görüyorsun? Dilimle çevire çevire emdiğim akide şekerinin tadı ağzımın içindeki her noktaya ayrı ayrı tesir ederken bir bilmeceyi çözecekmişim gibi resme dikkatle bakmaya başladım, bizim köşkü, arkasında uzanan koruluğu, otlayan koyunları, tavukların eşelenmesine büyük bir ciddiyetle nezaret eden kızıl horozu, ağzı eski bir tahta kapakla kapatılmış, üzerine de ağır bir taş konulmuş kuyuyu, büyük ceviz ağacını, hatta dallarından sarkan salıncağımı, uzaktan görünen Boğaz'ı, beyaz bulutları ve daha birçok şeyi çizmişti. Bunları tek tek söyledim büyük bir ciddiyetle. Hepsini doğru olarak saymazsam aferin alamayacakmışım gibi. Evet, dedi, bunların hepsi var resmin içinde. Peki yarın resme bakarsan ne göreceksin? Kafam karıştı, önce bocaladım, yine bunları görürüm herhalde, dedim. Doğru dedi, yarın da bu saydıklarının hepsi, aynı bu şekilde bu resmin içinde duracaklar. Hatta on sene sonra da... eğer atmaz da saklarsan elli sene sonra da... Belki biraz renkleri solar ama kaybolmaz... Peki ya bunlar, diye bu sefer hakiki manzarayı işaret etti. Bu koyunlar, bu tavuklar, bu salıncak, hatta bu köşk duracak mı? Durmayacaktı ama ben o çocukluğa has saflıkla idrak edemiyordum tüm bunların gelip geçici olduğunu. Öyledir değil mi ya: Çocukken insan her şeye kolayca itimat eder, her şeyin olduğu gibi kalacağını sanır, sabit olanı sever. Ah bir bilebilse hakikati! O an çıldırır! Aslında nasıl da kudurmuş bir ırmağın içinde sürüklendiğimizi idrak edebilsek... Etrafımızda gördüğümüz ne varsa, insanlar, eşya, tabiat, her şeyin o azgın ırmağın sularına kapılmış gitmekte olduğunu ve en nihayetinde o kaya senin bu taş benim çarpa çarpa yok olacağını bilsek... Mümkünü yok dayanamaz insan. Neyse ki o zamanlar çocuğum, anlamıyorum bu dehşetli hakikati.

Amcam dedi ki, işte her şey gelip geçecek bu resim kalacak, bu yüzden korkuyor insanlar.

Acayip laflar ben yaşta bir çocuk için. Halen arada düşünürüm aslında ne demek istedi diye. Gerçi dedikleri bir bir çıktı, hepsi yok olup gitti. Hatta resim bile, kim bilir kimin eline geçti ya da geçmeden yok oldu. Ama saklayabilseydik resmi, haklı çıkacaktı. Neyse... bu kadarla kalsa iyi. Eline fırçayı aldı, yüzünde muzip bir ifade vardı, bak şimdi dedi, elleri arkadan bağlı bir efendi gibi tavuklara nezaret eden kızıl horozun üzerini boyamaya başladı. Bir-iki fırça darbesiyle horozun kızıl kahverengi gövdesi önce sarardı ardından otlara karıştı, yok oldu! Yerinde artık sadece kuru dikenler vardı. Kızıl ibiği de yabani bir gül olmuştu. Bu nasıl bir sihirdi ki biraz önce burada olan şey amcamın fırça darbeleriyle yok olabiliyor hatta başka bir şey haline gelebiliyordu? İnsanların resimden neden korktuklarını asıl o zaman anlamıştım, bu muhteşem bir kudretti. Sihir gibi bir şey. Zihnim hayranlık ve hayretle kamaşmış bir vaziyette olup biteni seyrederken amcam durmuyor, resim üzerinde çalışmaya devam ediyordu. Bir de baktım ki bizim kızıl horoz resmin içinde tekrar ortaya çıkmış, kuyunun arkasında pürdikkat hareminden uzaklaşmış bir tavukla alakadar oluyor! İnanılır gibi değildi. Bu sahnenin üstümde muazzam tesiri oldu. Ne vakit umutsuzluğa düşsem, canım sıkılsa, bilhassa büyük üstatların resimleri karşısında kendimi biçare bir sefil gibi hissetsem bu hatıranın filmini rica ederim hafızamı idare eden meçhul deliden, o böyle zamanlarda beni kırmaz. Anında akide şekerinin tadını alır, elma kabuklarında dinlendirilmiş tütünün kokusunu duyarım, sonra kapkara piposu gözümün önüne gelir, abanoz ağacından ince saplı, ardından fırçaları, geçmiş zamanların renkli izlerini taşıyan paleti ve nihayet kendisi.

...

...

Tuhaftır, en az yüzünü hatırlıyorum. Önce yüzün çizgileri siliniyor demek ki...

Yüz çizmek de zordur. Portre ressamlığı ayrı bir hüner ister. İfadeyi veren yüzlerce minik adale var, her birini ince ince çalışmak lazım. Yine de amcamın yüzünü hatırlayamamak basit bir hafıza zafiyetinin ötesinde bir mana taşıyor gibi geliyor bazen. Üzerimde en derin, en kalıcı tesiri yapmış insanın yüzünü neden silmiş olabilirim? Hayır asla pişman olmadım ressam olmaya çabalamaktan. Ondan değil.

Bir defter vermişti amcam, deri ciltli, kalın sayfaları olan. O yaz elimde bu defterle geziyor, karşıma çıkan her şeyin resmini yapmaya çalışıyordum. Aslında ben de onun gibi boyalarla oynamak istiyordum ama o, ille de desen diyordu, kuvvetli bir desen ve iyi bir kompozisyon bilgisi olmadan iyi bir ressam olamazsın. Her şeyi çiz, diyordu. Baka baka çiz. Sonra aklında canlandırarak çiz. Böyle birçok teknik öğretiyordu. Ben de evin içinde amcamın küçük bir kopyası gibi dolaşıyordum, bir ağzımda pipom eksikti. Huriye Kalfa da bu hallerimi hiç beğenmiyor, beni bu huydan vazgeçirmek için birbirinden korkunç hikâyeler anlatıyordu. Sakın, diyordu, sakın gölgesi olan bir şey çizme, en büyük günah! Düşünebiliyor musunuz? Parmak kadar çocuğa söylenecek laf mı bu? Hem gölgesi olan bir şey çizmenin günah olması ne acayip bir tasavvur! Nasıl bir inanç sistemi ki bu, resmetmenin muayyen şekillerini men etmekle meşgul oluyor? “Gölgesi olan mahluktur, onu da halk eden Allah’tır, Allah ki en büyük musavvirdir, insana da suretini veren odur.” Böyle söylerler. Bizim minyatürlerde dikkat eder-seniz gölge yoktur, perspektif bilhassa kurulmaz. Hepsinin

bir sebebi var. Tabii bunlar derin mevzular. Huriye Kalfa manasını bilerek mi söylerdi yoksa ezberinde olduğu için mi naklederdi bilemeyeceğim. Bir yerden duymuş olmalı muhakkak. Okuması yazması yoktu.

Canım Huriye Kalfa, bir gün kuyudan su çekerken tık diye gitti, yığılıp kaldı, elinde kovanın ipi boşalmış, sanki Atropos hayat ipini kesmiş... Kalp, dedi amcam, hastaymış meğer. Hiç de belli olmuyordu doğrusu. Heybetli, güçlü kuvvetli bir kadındı. Hatta böyle resim gibi putperestlikle uğraşanları öteki tarafta nasıl cezaların beklediğini anlatırken zebaniler gibi kabarıp, devleşirdi. Onun tarif ettiği cehennem manzaralarını inanın Ortaçağ Avrupa'sının çılgın ressamaları bile çizememiştir. Ne muazzam fantazy kabiliyeti ne müthiş korkular... Fakat bozuk saat bile zamanı iki kez doğru gösterir misali onun anlattıkları içinde de kastını aşan hikâyeler bulunurdu. Bir yamyamlık hikâyesi vardı mesela, hiç unutmuyorum. Sonra başka versiyonlarını da duydum, belli ki o devirde sağda sola anlatılan halk hikâyelerinden biriydi. Her nasıl olduysa Huriye Kalfa'nın zihninde ve ruhunda bir yer bulmuştu.

...

...

Bakın ne düşündüm şimdi: Eskiden hikâyeler hürmüş, onları anlatanların malı değilmiş, kulaktan kulağa, insandan insana, zihinden zihne dolaşır, sevildikleri yerde konaklar, anlatıldıkça çoğalırlarmış. Herkes kendi tecrübesinden, hissiyatından bir şeyler eklermiş anlatırken. Hikâye o vakit sadece bir vakanın nakledilmesi değilmiş, bütün bir ruh halinin muhafaza edildiği canlı bir hafızaymış.

Neyse... Huriye Kalfa'nın anlattığı hikâye İstanbul'un Kuledibi semtinde lezzetiyle nam salmış bir bö-

rekçide geçiyor. Dönemin şehzadesi halı dokumaya pek meraklıymış. Anadolu'nun her yerinden mahir dokumacılar saraya gelir, şehzadeye en usta ellerden çıkmış halılar getirir, şehzade de kendilerine cömertçe hediyeler verirmiş. Çeşit çeşit halılar. Renk renk nakışlarla yedi dağın çiçeklerinin resmedildiği Herekeler, üzümlü dön-meli Bünyanlar, güllü, top laleli, yıldız çiçekli Ladikler... Sadece bunlar mı? İran, Afganistan hatta Çin'den gelen harikulade dokumalar... Şehzade bunlara baka baka kendisi de usta bir dokumacı olmuş. Hatta bir müddet sonra kendine has motifler yaratmaya başlamış. Dört boynuzlu geyikler, rüzgâra kapılmış gibi salınan serviler... Geometrik desenlerin arasından beliren kurt, ayı, aslan gibi hayvanların suratları görenleri hayretlere sürüklemiştir. Hatta hikâyeler tasvir etmeye vardırması işi. Şehzadenin bir özelliği de tebdilikıyafet İstanbul'u gezmeye çıkmasıymış. Kuledibi'ndeki börekçinin methini çok duyduğu için oraya yoksul bir muhacir kıyafetine bürünüp gitmiş. Duvarları çirkin kilimlerle, hasırlarla kaplı börekçinin dükkânında sakin bir köşeye geçip oturmuş. Börekler hakikaten lezizmiş; peynirli, kıymalı, ıspanaklı derken bütün çeşitleri afiyetle mideye indirmiş. Bu kadar sefil bir yerin nasıl olup da bu kadar güzel börek yaptığına hayret etmiş. Ustabaşının dikkatini çekmiş bu yoksul muhacirin iştahı. Hasbıhale başlamışlar, şehzade daha önce böyle güzel börek yemediğini söylemiş ustabaşına. Nedir bu lezzetin sırrı diye sormuş. Gerçekten öğrenmek ister misin demiş ustabaşı. Şehzade merakla başını sallamış, bunun üzerine ustabaşı, her hayvanın eti, yağı farklıdır, hiçbiri diğerine benzemez, ama börek için en iyisi hangisidir diyecek olursan, insan etinin yağı en lezzetli yiyecektir şu dünya üzerinde, işte biz de onu kullanırız demiş. Tabii bu sırrı duyan şehzade oradan canlı

çıkamayacağını hemen anlamış, ustabaşının ızbandut gibi adamları onu yaka paça sürükleyip dükkânın altındaki, Cenevizlerden kalma büyük mahzenin içine atmışlar. Yapmayın etmeyin, yaşarsam daha çok işinize yararım, beni öldürüp de heba etmeyin diye yalvarmış. İyi de etine dolgunsun, yanakların parlak, gerdanın yağlı, göbeğin yuvarlak, mabadın şakrak, senden en az on okka yağ, on beş okka et çıkar, kemiklerini de kaynatıp çorba yaparız, bundan daha iyi ne işe yararsın demişler. Şehzadenin aklına dükkânın sefil duvarları gelmiş. Halı dokurum demiş, çok güzel halı dokurum, alıp dükkânın duvarlarına asarsınız, bakanların iştahı açılır, isteyenlere de satarsınız, demiş. İyi bari, bir tecrübe edelim, dediğin gibi olursa ne âlâ, yoksa böreklerimizin harcına gidersin demişler.

Evsiz barsız, kimsesiz ve de serseri taifesinden kimselerin boğazlandığı derin mahzenin bir köşesinde zavallı şehzade halı dokumaya başlamış. Biçarelerin girtlakları kesildikten sonra çıkan acayip seslere kulaklarını tıkayabilse de etlerin kemiklerinden sıyrılıp kıyma yapılırken veyahut yağları kaynatılıp börek harcı hazırlanırken yayılan kokuyu duymaması imkânsızmış. Bir müddet sonra kulağı da burnu da alışmış tabii. Her öğün yediği böreklerin tesiri de varmış bunda. Hakikaten de halıları çok rağbet görmüş. Bu esnada saray şehzadenin kaybolmasından derin bir üzüntüye boğulmuş. Herkes seferber... Ama yok, yok. Yer yarılmış da içine girmiş sanki. Aradan epey bir zaman geçmiş, bir gün şehzadenin lalası Kuledibi'nden geçerken methini çok işittiği börekçiye girip şu lezzetiyle tüm memalik-i Osmaniye'ye nam salmış böreklerin tadına bir de ben bakayım demiş. Peynirlisi, kıymalı, ispanaklı ne varsa söylemiş. Hakikaten de enfesmiş hepsi. Tam börekleri

mideye indirirken bir de ne görsün, duvarlarda şehzadenin elinden çıktığı besbelli halılar asılıymış. Dört boy-nuzlu geyikler, rüzgârda salınan serviler, av köpeklerinden kaçmaya çalışan karacalar... İşin içinde bir çapanoğ-lu olduğunu anlamış. Hemen börekçiyi derdest etmişler, yatırmışlar falakaya, yer misin yemez misin, tabanları patlayıncaya kadar sopalamışlar, hayalarını burmuşlar, yetmemiş koltukaltlarına haşlanmış yumurta koymuşlar, yetmemiş tırnaklarını sökmüşler, gözlerine mil çekmişler, en sonunda konuşurmuşlar, gizli mahzende yaptıklarını bir bir itiraf ettirmişler. Böylece tüm hakikat ortaya çıkmış. Şehzade sağ salim bulunmuş, hayatını bu marifetine borçlu olduğunu da herkes duymuş. Tabii bu arada börekçinin kellesi gitmiş, cesedini de Sultanahmet Meydanı'nda aç köpeklere yedirmişler. Düşünsenize, yedi-sekiz yaşındasınız bu hikâyeyi dinliyorsunuz. Sözde beni resim yapmaktan vazgeçirmek için anlatmıştı bu hikâyeyi kalfa. Ona göre şehzade resim gibi halılar dokuduğu için kader onu o börekçiye sürüklemişti, bir nevi ceza yani. Fakat temiz kalpli olduğu için son anda kurtulabilmişti. Ters mantık. Ama ben o yaşında bile anlamıştım: Şehzade kendine has bir üslupla şeylerin resimlerini yapabildiği için bulunabilmişti, sanatı sayesinde hayatı kurtulmuştu. Herhangi biri olsa çoktan birilerinin midesine indirilecekti. Ama Huriye Kalfa bir başkaydı, anlatırken yaşardı, yaşattırdı. Mesela börekleri tek tek, lokma lokma tarif ederdi, kuşüzümlü, soğanlı, kıymalı kol böreğini iştahla anlatırken ağzımın suyu akardı. Tabii sonra insan eti olduğunu duyunca şaşırmış-tım ama bir yandan da yamyamlığın son derece tabii bir şey olduğunu düşünmüştüm. Çocuktum, körpeydim, kötü niyetli insanların eline düşersem kebab yapılıp mideye indirilmem işten bile değildi. O zamanlar çocuk

terbiyesi işte böyleydi. Belki de bu yüzden her zaman korkunç şeyler resmetmeye bir temayülüm oldu.

...

...

İlk defter kayıp maalesef... Fakat defter çok. Şu kütüphanenin alt tarafı hep defter dolu. O kapaklı kısımlar. Karışık biraz. Arka odadaki gardırobun da içi yine defterlerle dolu. Sadece defterler mi, tuvaler, kâğıt üzerine, başka malzemeler üzerine çizdiklerim... Mukavva, tahta, sac, cam... Onlar da arka odalarda, balkonda. En fena huyum budur. Belirli bir sistematığım olmadı hiç. İşte evin odaları da kafamın içi gibi darmaduman. Olmadı. Yapamadım. Oysa çok mühim üstatlardan ders aldım. Ama nedense şu alaturkalığı üzerimden atamadım, kendimi bir mesele gibi ele alamadım. Sanatçı kendini teşrih masasına yatıran kişidir. Elinde bisturi, kesen de kendisidir kesilen de. İnceleyen de kendisi incelenen de. İnsanın elinde kendisinden başka bir malzeme yoktur. Bu şuur bende inkişaf etmedi. Tabii insan yaşadığı coğrafyanın bir mahsulü. Her toprakta farklı nebat yetişir. Böceği, hayvanı, meyvesi farklı olduğu gibi insanı da farklı olur. Bizim buralardan da bizim gibileri çıkıyor herhalde, çoğu şuarsuz, biraz mürekkep yalamış da kayıtsız, tembel, heyecansız. Bizim halkın iki hususiyeti vardır hiç hazzetmediğim: Biri hiçbir şeye şaşırması, diğeri de hiçbir şartta özür dilemeye yanaşmaması. Ama galiba en fenası şaşırılmamak. Hayret etmemek. Çok sıkıcı. Yaşama daha iyi... Her filozof insanı başka bir veciz lafla tarif eder. Filhakika hepsi de doğrudur ama ben bunlardan en çok şunu severim: "İnsan hayret eden hayvandır."

...

...

Yunan heykellerine benzeyen vücudunda dolaşan ellerimiz çoğaldıkça Jean kendinden geçer, kıvranırları bizi de en tatlı günahların bahçesine davet ederdi. Peş peşe içtiğimiz şarapların tesiriyle bu sahnelerin sonu pek fena biterdi. Kışkırtıcı temaslarla çılgına dönen uzviyetin tahakkümüne teslim olurduk. Akıl gücünü kaybettiği bu zevk karnavalında vücutlarımız ateşin tüm renkleriyle kavrulur, başka bir şey haline gelir, adeta bir metamorfoz geçirirdi. "Vasıf, sanatçı için sınır yoktur," derdi Georgette, "vücutlarımızın her yeri, her santimi hayattan zevk almak için dünyaya gelmiştir, kendini bunlardan mahrum bırakan biri asla sanatın en yüce katına çıkamaz. Çünkü aldığımız her damla zevkin ödenmesi gereken bir bedeli vardır. Sanatçı bu bedeli boyayla, çizgiyle çalışarak öder."

İmparatorluğun son günlerinde Paris'te Georgette'in atölyesinde resmi, ışığı ve renkleri yeniden öğrenirken bedenini ve hazzın sınırsızlığını keşfetmiş genç bir ressam... Ali Salih Paşa'nın yeğeni, Nazmi Ziya'nın, Çallı'nın yakın dostu... Çamlıca'daki aile konağında ünlü Gritchenko'yu ağırlamış... Mütareke İstanbul'unun karmaşasında İngiliz kumandan Jackson'la günlerini tuvalin başında geçirmiş... Genç Cumhuriyet'in devrimleri ardı ardına gelirken ailesinin son kalan fertlerini kaybetmiş... 6-7 Eylül'ü, 60 Darbesi'ni yaşamış... Türkiye'nin resim tarihine yakından tanıklık etmiş... Hazla acının birbirine dolandığı uzun bir yalnızlığın, gizli kalmış aşkların, bir türlü yakalanamayan şöhretin hikâyesi... Ressam Vasıf Ekrem Yelda'nın kendi ağzından dinlediğimiz hayatı, samimi itirafları ve bitmeyen resim tutkusunu...

1967 sonbaharında genç bir gazetecinin unutulmuş bir ressamla günler süren söyleşisinin kayıtları... Hiç yayımlanamamış bu söyleşi yıllar süren hukuk mücadelesinden sonra elinizdeki kitapla okuyucusuyla buluşuyor.

#türkresmi #ressam #sanat #yalnızlık #aşk #akademi #ölüm

 can

canyayinlari.com | f | | canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-5157-4

9 789750 759574